

Találkozásaim Oláh Pista bácsival.

Azt hiszen e címzés, hogy „Pista bácsi” nem jelent függelemsértést még akkor sem, ha jelen sorok papírra vetője a hierarchiában távol, jelentősen alacsonyabb szinten állott Oláh István alezredes a II. Rákóczi Ferenc Katonai Középiskola parancsnok-helyettes majd parancsnoktól, ezt követően - a rendfokozatok és beosztások több szintjét kihagyva – Oláh István hadseregtábornok, honvédelmi minisztertől. A találkozások - melyeket említeni kívánok és részemre emlékezetesek - közvetettek és közvetlenek is voltak. A „közvetett” jelen esetben azt jelenti, hogy én valahol mélyen elvegyülve társaim között benn álltam a sorban igyekezve soha nem észrevétni magamat, hisz - a sajátos körülményekből adódóan, - ha észrevették az embert, az nem eredményezett minden esetben pozitív reakciót az előljáró részéről.

Az első találkozásaim természetesen közvetettek voltak. Kettőt emelnék ki, amelyek akár anekdotaként is értékelhetők lennének, ha nem személyes élmény lenne az alapjuk.

A mátyásfüldi repülőtéren az 1955-ös díszszemlére készültünk, amelyet esetenként Oláh alezredes elvtárs, az iskola parancsnok helyettese vezetett. Ez elsődlegesen már akkor volt, amikor a felkészülés az egyéni és soronkénti gyakorlás után a teljes kötelékben történő gyakorlás fázisába érkezett. A felkészülés során gyakorolni kellett a huzamos ideig tartó mozdulatlan azaz „vigyázz” illetve enyhített, de szintén mozdulatlan „pihenj” állást is. Ennek a feladatnak az ellenőrzésére épült egy emelvény, amelynek magasságából jól áttekinthető volt a teljes alakzat, a tányérsapkák pedig pontos jelzését adták, ha valakinek mozdulatlansága „kívánni valót hagyott maga után”. Egy ilyen gyakorlás alkalmával történt, hogy Oláh alezredes ellenőrző tevékenységét, az ellenőrzéshez kapcsolódó közleményeit a közeli kertek egyikéből egy kutya hangos tetszés/nemtetszés kinyilvánításával megzavarta. Oláh elvtárs ezen felháborodva imígy utasította századparancsnokunkat – Vági József századost – a kutya elhalgattatására: „ Vági elvtásss! Mér ugat az a kutya? Hallgatassa el!” Ezen utasítás végrehajtására Vági százados elvtárs – az alakzat visszafolytott, de mégis illetlenül hangos kuncogásától kísérvé – a feladat „Értettem”-mel történt nyugtázása után meglehetősen jelentős kardcsörgéssel indult a feladatot végrehajtani. Természetesen a feladat végrehajtása nem eredményezett száz százalékos sikert, hisz a kutya nem az az élőlény, amely könnyen megváltoztja véleményét, s annak hangot is ad.

A másik nehezen feledhető találkozásunk már nem zajlott ilyen kedélyesen, mivel egy kollektívnek tekinthető fegyelemsértéshez kapcsolódott, amelynek végén a katonai fegyelmezés viszonyai között az „erősebb kutya” elve érvényesült.

Emlékezetem szerint harmadévesek voltunk, amikor egy akkor divatos esti séta végrehajtását személyesen ellenőrizte Oláh alezredes. Ez egy pénteki estén történt. Azt hiszem, hogy jelenlétét nem vettük észre s így a séta végrehajtása „kicsit” lezser volt, ami nem nyerte el az ellenőrző előljáró tetszését. Félbeszakította a séta végrehajtását s a fegyellemmel kapcsolatos véleményét tudomásunkra hozta: „ Növendék elvtásssak! Önök viccet csinálnak az esti sétából. Ez súlyos fegyelmeztelenség, amelyet nem lehet szó nélkül hagyni. Ez a napirendi pont ugyanolyan, mint bármely másik, ezt is fegyelmeztelen, a katonai szabályzat követelményei szerint kell végrehajtani!” Volt ennél súlyosabb elmarasztaló értékelés is: „ Elvtásssak! Ebben az időben a szovjet hadsereg katonái Moszkvától Vlagyivosztokig, Murmanszktól Ogyesszáig esti sétát hajtanak végre! S önök gyúnyt üznek az esti sétából.”

Lehet, hogy az idézettel jelzett szöveg nem egészen valós idézet, de a hangulatát és mondanivalóját - azt hiszem – sikerült érzékeltetni.

Ezzel azonban a neheztelés a fegyelemsértés miatt nem volt lezárva. Másnap – szombaton - a tanórák után további fegyelmező retorziók következtek, úgymint: sorakozók az alakuló téren, „nehezített” alaki foglalkozások, amelyeket a napirend szerinti szabadidő terhére hajtottunk végre, az esti séta előírás szerinti gyakorlása, stb. Ez vasárnap ébresztőtől délig folytatódott, ébresztő után a különböző átöltözések, – gyakorló ruha – pizsama – kimenőruha – sport öltözet – ismét gyakorlóruha, stb. – végrehajtásával, majd a sportpályán fegyelmező alaki (menetelés, nótázás, stb.) foglalkozásokkal. Úgy emlékezem vissza, hogy nem örültünk ugyan a szabadidő ilyen eltöltésének, de természetesnek vettük, hogy ez is a katonásdihoz tartozik, tanultunk belőle. Módszertanilag is tanultunk, későbbi katonai pályám során – főleg alegységparancsnokként - előfordult, hogy a hasonló – helyenként korszerűsített - fegyelmező módszerek alkalmazásával előjáróim elismerését is sikerült elérnem és a katonás rendet fenntartanom.

Az érettségi kibocsátó utáni következő találkozásom Pista bácsival 1957. áprilisában volt.

A lövésztiszti szakma elsajátítása céljából a Dózsa Lövész-, Páncélos- és Gépkocsizó Tisztiiskolára, Tatára vonultam be. Nem részletezem az itt eltöltött időt – nem célja visszaemlékezésemnek – csak annyit, hogy 1957 februárjában az Egyesített Tiszti Iskolára csak a harmadéves növendékállományt helyezték át Budapestre, mi maradtunk Tatán és karhatalmi szolgálatot láttunk el április első napjaiig. Ez időszak utolsó napjaiban rövid szabadságomat töltöttem szüleimnél, amikoris táviratot kaptam, hogy azonnal vonuljak be az ETI-re. Tatára már vissza sem mentem, arra már nem emlékezem, hogy néhány személyes holmimhoz hogyan jutottam hozzá. Növendék társaim, első- és másodévesek már az ETI-n voltak, s vártuk a további sorsunk alakulását.

Nem kellett sokáig várakoznunk. Közölték velünk, hogy csapat szolgálat következik. Elterítették bennünket az ország Dunától keletre lévő részén, így én Debrecenbe kerültem a Pavilon laktanyába, az Oláh István alezredes parancsnoksága alatt lévő lövészezredhez. Úgy él emlékezetemben, hogy rákóczistaként egyedül voltam a csoportban.

Az akkor divatos növendéki gyakorló (gimnasztyorka) egyenruhában vonultunk be az ezredhez, amely vállapos volt és parolinkon egy vékony aranycsík jelezte, hogy hányad évfolyamosok vagyunk.

Első utunk az ezred parancsnokához vezetett. Irodájában felsorakoztunk és a csoportunk parancsnoka jelentette bevonulásunkat. Az ezred parancsnoka mindegyikünkkel kezet fogott, engem pedig külön is üdvözölt:

„Hát Te? Ide kerültél? „

Ebből azt a következtetést vontam le, hogy mégsem sikerült tökéletesen elvegyülnöm iskolánk nyolcszáz növendéke között, hiába volt magassági besorolásom az alakzat hátsó soraiban.

Az ezredhez április végén történt az újoncok bevonulása. Mi természetesen létszám felettiiek voltunk, de nem fölöslegesek. Szétszórtak bennünket a különböző alegységekhez, nem voltunk együtt. A sorállomány bevonulása előtt oktató módszertani foglalkozásokon vettünk részt, felkészülve a újoncok fogadására és a kiképzés végrehajtására. Az évfolyamot

jelző egy csík a parolinomon és a vállap azt eredményezte, hogy már a módszertani foglalkozásokon rajparancsnoki beosztást kaptam, majd géppuskás alegységhez osztottak be. A sorállományból kiemelt bennünket a zöld vállapunk, azonban ettől az ezredparancsnok utasítására rövidesen meg kellett válnunk, így alig különböztünk a sorállománytól. A parolink csíkját meghagyhattuk, amely valamennyire „hajazott” a tisztések akkoriban rendszeresített „krumplivirág”-járá, ez azért megkülönböztetett bennünket külsőleg is az újonnan bevonult sorállománytól.

Mint már említettem géppuskásként egy rajba osztottak be. További sorsom úgy alakult, hogy az öregkatona rajparancsnok kórházba került s engem bíztak meg a beosztása ellátásával. Addig sem géppuskás, - eltekintve a Fonyód-Bélatelep 1955.évi tábori gyakorlatunkat, ahol Szigliget térségében egy Maxim-géppuskás raj lőszereseként serénykedtem – sem parancsnok nem voltam. A szervezetszerű géppuskás rajparancsnok örvezető akkor került elő a kórházból, amikor küldetésünk Oláh Pista bácsi ezredénél 1957. június elején lejárt, s be kellett vonulni az Egyesített Tiszti Iskolára, az első évfolyami tanulmányokat folytatandó.

Tisztté avatásom után a mezőtúri lövészezredhez kerültem, amely ezred az Oláh István ezredes által parancsnokolt békéscsabai magasabbegység alárendeltségébe tartozott. Itteni szolgálatom során nem volt módom találkozni Pista bácsival.

Következő találkozásunkkor már Oláh István vezérőrnagy kiképzési főcsoportfőnök volt. Külföldre induló sportlövész küldöttségünket indította útba. Ekkor – bár kézfogással üdvözölt - nem jelezte személyes ismeretségünket, valószínűleg nem fért bele a protokollba, hisz egyébként közismert volt felülmúlhatatlan arcmemóriája.

Ezt követő találkozásunk 1974-ben történt. Ekkor egy alföldi gépkocsizó lövész magasabbegység alárendeltségébe tartozó önálló híradózászlóalj parancsnoka voltam.

A magasabbegységénél HM. szemle keretében végrehajtott – gyakorlatot is magába foglaló – ellenőrzés folyt. A laktanyákban történt ellenőrzés során az alakulatokat megtekintette Oláh István altábornagy vezérkari főnök is. A helyőrségben így nem volt kihagyható a híradózászlóalj sem. Több tábornok – magasabbegység parancsnokunk, néhányan a Honvédelmi Minisztériumból valamint szovjet tábornokok és egyéb alacsonyabb rendfokozatúak – kíséretében délelőtt tíz órakor érkezett. Kemény vigyázzmenettel (hat lépés), jól artikulált és átgondolt jelentéssel fogadtam a vezérkari főnököt a zászlóalj épülete előtt. Külön figyelmet fordítottam arra, hogy teljes nevemet érthetően mondjam, ne legyen probléma a részéről történő megszólításom.

Kézfogással köszöntött, s kívánsága szerint tájékoztattam a zászlóalj elhelyezési körletéről s kísértem azon területre, amelyet meg akart tekinteni. Az első emeleten a rádiószázad elhelyezése volt, itt kívánt szétnézni. Megtekintette a hálókörletet, a folyosóról betekintett az irodákba, majd a lépcsőház felé vette az irányt. A szabályzatnak megfelelően bal oldalán követtem, majd helyzetét megváltoztatva én kerültem a jobb oldalára, ezzel együtt kezét vállamra téve horgylétem felől érdeklődött: „Hogy érzed itt magad Miklós?” Válaszom közben – a bizalmaskodást magyarázandó – kettőnk között, a váll felett hátratekintett a tábornoki kíséretre s tájékoztatta őket, hogy: „Együtt szolgáltunk.” Bár véleményt nem mondott, éreztem, hogy nem „dicsekedett” volna „együttes szolgálatunkkal”, ha elégedetlen a látottakkal. A zászlóalj állapotát egyébként a szemle végén összességében „jó”-ra értékelték.

Következő – egyben utolsó – személyes találkozásunkra emlékezetem szerint 1982-ben került sor.

M-1-24-es magasabbegység voltunk, ami az jelentette, hogy állományának feltöltésében nagy jelentősége volt a jól szervezett és végrehajtott mozgósításnak, hisz az M-állomány mintegy 80 %-a tartalékállományból vonult be. Az állomány beérkezésének négy órán belül meg kellett történnie. A nyilvántartásba vétel, a felszerelés és a haditechnika átadás-átvétele után még négy órás kiképzést is végre kellett hajtani 24 órán belül, ezzel készen állni az elvonulásra. Amennyiben elvonulás nem történt azonnal, úgy különböző időintervallumra tervezett kiképzési feladatokat kellett végrehajtani, az esetleges háborús feladatok megkezdése érdekében. Emellett szükségesnek tartom megjegyezni, hogy magasabbegységünk és alárendeltjei a mozgósítás végrehajtásával nemcsak háborús feladatra készült, hanem természeti vagy egyéb katasztrófákkal kapcsolatos feladatokra is. Ennek érdekében három összefegyvernemi egységünk ezer-ezer fő mozgósítására készült fel úgy, hogy az elrendelés után négy órával megkezdhette a feladat – például árvízvédelem – végrehajtását.

A magasabbegység – amelynek ezidőben a híradófőnöke voltam – az előbbieken jelzett időpontban Magyar Néphadsereg szintű mozgósítási módszertani bemutató végrehajtására kapott feladatot. A mozgósítási feladatot be kellett mutatni a laktanyában, valamint a harckészültségi körletben történő feladatvégrehajtással is.

E leírással csak azt kívántam érzékeltetni, hogy a feladatvégrehajtás magas bonyolultsági fokú volt és jelentős felkészültséget kívánt a végrehajtóktól a hierarchia minden szintjén.

A mozgósítási bemutatót természetesen megtekintette a legfelsőbb katonai vezetés, beleértve a Varsói Szerződés vezérkarától delegált tábornokokat is. Ennek során többször is találkoztam – személyes kapcsolatfelvétel nélkül – Oláh István vezérezredes vezérkari főnökkel.

A magasabbegység törzs harckészültségi körletében a módszertani bemutató befejezése után a legfelső katonai vezetés, az erdő szélén gépkocsiba szállás előtt elköszönt a magasabbegységek jelen lévő vezetőitől. Én a csoportosulástól mintegy harminc-negyven méterre várahoztam arra, hogy előljáromtól a bontási-bevonulási feladatot megkapjam. Az előljárók búcsúzkodása során egyszer csak azt vettem észre, hogy Oláh vezérezredes kiválik a csoportból és egyértelműen felém indul. Így természetesen nem vártam meg, hogy végig gyalogolja a közöttünk lévő távolságot, elébe siettem és jelentkeztem. „Szervusz Miklós, jó volt a híradás. További jó munkát!” A jelenlévők néhányának tekintetéből e bizalmas viszony láttán perifériális látómezőmben enyhe csodálkozást véltem felfedezni. A „jó volt a híradás” dicsérethez hozzájárulhatott, hogy az egyik szovjet tábornok Moszkvával kívánt beszélni, ami az erdő közepéből mintegy két percen belül „K”-vonalon lehetővé vált.

Sajnos ezen találkozás az utolsó volt. Emlékét őrző hagyományunk az évenkénti megemlékezés síremlékénél a Fiumei úti sírkertben.

Szabó Miklós nyá. alezredes